

ШИРИНА ОТСЕКА ПРЕЛАЗА СД ПРИ ФОРСИРАЊУ РЕКЕ

У тачки 48 нашег Упутства за форсирање река (издање 1950) стоји, да при форсирању река ширина пуковског отсека прелаза обично износи 1—1,5 км, дивизиског 3—4 км, а армиског зависно од броја дивизија првог ешелона армије.

По нашем мишљењу ове норме не одговарају ни нашим условима, а ни искуствима из Другог светског рата.

Обе зарађене стране у току 1942 и 1943 године извршиле су знатан број прелаза великих река, нарочито на источном фронту. На основу стечених искустава и једна и друга страна истицале су, да средње и велике реке треба увек форсирати на широком фронту и то из следећих разлога:

— омогућено је изненађење непријатеља, јер се бранилац дуже времена налази у недоумици у погледу правца главног удара нападача те је због тога принуђен да растура артиљериску и минобацачку ватру на широком фронту, а отежана му је и концентрација ватре по местима прелаза;

— бранилац је принуђен да дели своје резерве, да их уводи у борбу по деловима и излаже почесном тучењу;

— на већој ширини отсека прелаза може се поставити и уредити довољан број десантних скелских и мостовских прелаза и широко применити месна и приручна средства, тако да се у првом таласу могу пребацити довољне снаге;

— може се вршити успешан маневар средствима за прелаз по фронту (на самој реци) и у пуној мери применити димна средства у циљу заштите места прелаза и обмане непријатеља (постављањем лажних димних завеса) итд.

Уосталом и велики број примера из Другог светског рата потврђује да је форсирање вршено на знатно ширем фронту, него што су дате норме у Упутству, као што се то види и из следећих неколико примера.

У завршним операцијама за ослобођење наше земље, 11 априла 1945 године, наша III армија извршила је форсирање Драве у рејону Валпова, које нам, поред осталог пружа драгоцену искуства и у по-

гледу ширине отсека прелаза. Она је извршила форсирање са три дивизије у првом ешелону, и то:

— на десном крилу 16 ударна дивизија на ширини отсека прелаза око 10 км;

— у центру 36 ударна дивизија, на ширини отсека прелаза око 8 км;

— на левом крилу 51 дивизија на ширини отсека прелаза око 8 км.

Поред тога Осијечка бригада извршила је демонстративни прелаз у рејону Бело Брдо, а 8 бригада 51 сд у рејону Даљ. Према томе, ако рачунамо и ова два демонстративна прелаза, онда је отсек прелаза армије износио око 75 км.

1947 године код нас је изведена једна велика показно-опитна вежба на којој је једна стрељачка дивизија приближно ратног састава са средствима ојачања форсирала р. Тису код с. Мошорина, при чему је отсек прелаза износио око 8 км.

Америчка 34 пд 6 ак извршила је ноћу 12/13 октобра 1943 године планско форсирање р. Волтурна у Италији на отсеку ширине око 13 км.

7 октобра 1944 године америчка 30 пд 19 ак форсирала је р. Вир у Нормандији на отсеку од 8 км.

При форсирању Дњепра 1943 године просечна ширина отсека стрељачке дивизије била је: код 4 армије 5 км, код 8 армије 8 км и код 6 армије 6 км.

Из ових примера јасно се види да би се дате норме у Упутству тешко могле одржати, како на основу наших тако и страних искустава.

По нашем мишљењу, изнети тактички разлози, који условљавају већу ширину отсека прелаза, сами су по себи довољно јасни и убедљиви, тако да им не би требало неко посебно објашњење. Зато ћемо се ограничити само на техничке услове који су мање познати и изнети посебно објашњење њиховог утицаја на ширину отсека прелаза.

Према искуствима из Другог светског рата сматра се да је дивизија довољно обезбеђена прелазним средствима за форсирање ако располаже са:

— 150 пионирских чамаца (носивости десет људи без посаде) за организацију десантних места прелаза (могу се у потпуности изградити од месних средстава);

— пола парка ДЛП (дрвени лаки парк) или један парк УП-ВГЧ. Ова формациска средства могу бити замењена одговарајућим бројем дереглија или великих чамаца са мосницама и даскама за патос који би се употребили за организацију скелских прелаза (скеле носивости 6—10 тона);

— један до два парка „Бејли“ или одговарајући број већих дереглија или шлепова, за организацију скелских прелаза, скеле носивости 40—50 тона за превозење тенкова и самоходних оруђа.

Овим средствима у једном таласу може се пребацити до два стрељачка батаљона са средствима ојачања (артиљеријом, минобацијачима, пт оруђима, тенковима, самоходним оруђима, пионирима, везистима, итд.). Према томе, погрешно је мишљење да се у првом таласу може пребацити први ешелон дивизије (пошто се борбени поредак дивизије обично формира у два ешелона), јер је очигледно да је немогуће у једном таласу пребацити шест батаљона кад се расположивим средствима може пребацити само два батаљона са средствима ојачања. А једна од основних карактеристика форсирања река састоји се баш у томе што се почетни удар изводи недовољним снагама и средствима, и што се у највише случајева осећа недостатак у прелазним средствима.

Ако би борбени поредак дивизије био постројен у два ешелона (што је најчешћи случај) са два пука у првом ешелону, онда се од напред изнетих средстава могу организовати следећа места прелаза:

— Четири десантна места прелаза, тј. по два за сваки пук првог ешелона; за свако скелско место прелаза било би потребно по 30 пионирских чамаца и 30 чамаца у резерви. Растојање између чамаца требало би да буде 25—50 м (да једним артиљериским зрном не би била тучена два чамца). Према томе, за једно десантно место прелаза потребно је око 500—600 м. Растојање између десантних места прелаза зависи од брзине и ширине реке, услед већег или мањег заносења чамаца, али не би требало да буде мање од 500 м. Према томе, за четири десантна места прелаза са растојањима потребно је око 3,5 км обале.

— Два скелска места прелаза, тј. по једно скелско место прелаза за сваки пук, по три скеле носивости 6—10 тона, свега два скелска места. Од тога материјала може се израдити 8 скела носивости 6 тона. Једно скелско место прелаза обично има три скеле. Свако скелско место, чија ширина износи око 500 м, мора да има и резервна места (да би се омогућио маневар), а потребно је и растојање између појединих места прелаза, које не би требало да буде мање од 500 м. Према томе, за два скелска места прелаза, рачунајући и два међурастојања, потребно је око 2 км обале.

— Једно до два дивизиска скелска места са скелама носивости 40 тона. Од једног парка „Бејли“ може се израдити четири скеле носивости 40 тона. За једно скелско место прелаза са једним међупростором потребна је дужина обале око 1 км.

— Једно демонстративно место прелаза са десантним средствима, са потребним међупростором, за које је потребно око 600 м обале.

— Најзад једно мостовско место прелаза за које је потребно око 600 м обале.

Према томе за пук је потребно најмање два места прелаза, а нормално три, а за дивизију најмање 6 места прелаза, а нормално седам, не рачунајући демонстративно и мостовско место прелаза.

Код корпуса број места прелаза зависи од броја дивизија које се налазе у првом ешелону. Осим тога, корпус може имати једно до

два своја скелска места прелаза (скеле велике носивости 40—50 т) и једно мостовско место прелаза.

Да би се поставила сва ова места прелаза, за пук је потребан отсек ширине до 4 км, а за дивизију до 8 км, но и ово поред изнетог, зависи од ширине и брзине реке. Уколико је река бржа и ширина већа утолико се више повећава заношење пловних средстава, а то захтева веће међупросторе, како између појединих средстава за прелаз, тако и између појединих места прелаза. Можда остављање међупростора на први поглед не изгледа тако важно, али се његово занемаривање може тешко осветити. Тако је на пример, при форсирању реке Волтурна у Италији, успео само један талас да се пребаци на одређеним десантним местима, али су при повратку десантна средства била толико занешена и у судару оштећена, да је други талас морао да користи газ, који није био довољно испитан и није одговарао условима (дубина је била преко метра, а река брза), те је дошло до дављења већег броја војника, а пропала је и већа количина материјала.

Ако би дивизија прелазила у три ешелона (што ће бити изузетан случај) онда би отсек прелаза могао да буде знатно мањи, тј. око 3—4 км.

Напред изнета средства и организација места прелаза на отсеку форсирања дивизије могу обезбедити једновремени прелаз на широком фронту, као и пребацивање довољних снага у првом таласу, да би се обезбедило даље форсирање и успешно вођење борбе на оној страни обали за заузимање и обезбеђење линије мостобрана.

Према напред изнетим тактичким условима, који базирају на искуствима наше и страних армија у току Другог светског рата, ширина отсека прелаза за пук треба да износи до 4 км, за дивизију 8 км, а за стрељачки корпус 16 или више км, што ће зависити од броја дивизија у првом ешелону корпуса.
